

Jeles és elégséges

Színházi jegyzet a Valahol Oroszországban bemutatójáról

A kocka el van vetve — hangzik el a darabban a második felvonás elején: a némi derűt keltő kijelentés azokat a nézőket is fölhatalmazta a távozásra, akik úgy gondolták, nem tűrtöztetik tovább magukat. A szünetben természetesen elegánsabban lehetett távozni a színházból. A hagyományos kritika nem kezdődhetne azzal, hogy mikén viselkedett a publikum, miért mocorgott zajosan. Bátorítást kapva Kaposvár színházat szerető polgáraitól, arra érzem magamat feljogosítva az előadáson látottak alapján, hogy ne szépítem véleményemet a *Valahol Oroszországban* pénteki bemutatójáról.

A XX. századi orosz írók művei alapján készült színjáték előadása azért keltett csalódást, mert olyan különös jelbeszéddé vált a színpadi történet, amelyet csak azok fogadnak el, akik nem merik bevallani — tán még önmaguknak sem —, hogy kukkot sem értenek az egészről. Ahhoz azonban nem kell „vájtfülűnek” lenni, hogy elismerjük: *Jeles András* rendezése briliáns. Jelest érdemel azért *Jeles András*, mert olyan látványt nyújt, amelynek ha van közölnivalója is, nem csúszik a bizonyítványba a sok gyenge érdemjegy, ami pontosabban mutatja az eredményt...

Valahol Oroszországban... Ugye, ismerősen cseng a fülünkben? Az idősebbek

Fotó: Lang Róbert

emlékeznek *Karády Katalin* előadásában arra a dallamra, amely csaknem fél évszázada született, s afféle rekvium a katonákért, akiket a harcmező elszóltított otthonról. Igen, igen, a *rekvium* illik a *Valahol Oroszországban* című előadásra is, hiszen majdnem három és egy-negyed óra után elhangzik egy olyan mondat, amit nem lehet elengednünk a fülünk mellett. Nem pontosan idézve valahogy így hangzik: szegény, szegény Oroszország...

De ez a darab nem a második

világháború idején játszódik, hanem előtte és utána, főleg az ötvenes években, meg még később, amikor a hatalom — és nemcsak az orosz hatalom — gúzsba kötötte a népet, megfosztotta legalapvetőbb emberi jogaitól, porig alázva kifosztotta mindazt, amit emberinek nevezünk. *Jeles András* odáig fokozta ennek csupán érzékeltetését, mert hiszen a színpadra állított mű cselekménytelensége folytán nem kapcsolódhat be a játékba néző, hogy a második felvonásban némajátékban adja elő azt, amit korábban már láttunk, megismertünk.

Állítólagos szamizdat művek álltak *Jeles András* és *Eörsi István* rendelkezésére, amelyekből megszületett *Spiró György* dramaturg segítségével a szövegkönyv, s ennek alapján létrejött az előadás. Hogy, hogy nem, Csehov is eszünkbe jut a darab alcímének olvastán: *A három nővér*. Csak nem mankónak szánták a nézőnek, hogy legyen mire gondolnia, ami megindítja a fantáziáját? De bizony! Csakhogy ettől sem jutunk közelebb a különös színpadi jelbeszéd értelmezésé-

hez. Márpedig arra lenne szükségünk, hogy ne csak nézzünk, hanem lássunk is.

A színészi gárdát rendkívül ügyesen irányító rendező filmszerű víziójeleneteit kevés megértéssel fogadta a közönség. Pedig *Hunyadkürti György*, *Bezerédi Zoltán*, *Hejley László*, *Tóth Béla*, *Jordán Tamás*, *Karácsony Tamás*, *Kulka János* — és sorolhatnám végig a színlapon szereplők nevét — is mindent megtett annak érdekében, hogy meghatározó élménnyel távozzunk a színházból, s ne csalódottan, mint ahogy mégis történt. Óriási feladatra vállalkoztak az úgynevezett álarcosok, akik a némajáték részesei voltak. *Antal Csaba* díszlete kitűnően érzékelteti azt a közeget, ahol — *Valahol Oroszországban* — valami, ki tudja mi, játszódik. *Szakács Györgyi* jelmezei — amelyek külön-külön szinte műalkotások — sem képesek ébren tartani lankadó figyelmünket, pedig érdemesek arra, hogy el is gyönyörködjünk bennük.

Horányi Barna

